



Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

26 octombrie 2016*

„Recurs — Concurență — Ajutoare de stat — Ajutor acordat de Republica Franceză în favoarea France Télécom — Reforma modului de finanțare a pensiilor funcționarilor de stat afiliați France Télécom — Reducerea contribuției care trebuie plătită statului de France Télécom — Decizie care declară ajutorul compatibil cu piața internă în anumite condiții — Noțiunea «ajutor» — Noțiunea «avantaj economic» — Caracter selectiv — Afectarea concurenței — Denaturarea faptelor — Nemotivare — Înlocuirea motivelor”

În cauza C-211/15 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introdus la 6 mai 2015,

Orange, fostă France Télécom, cu sediul în Paris (Franța), reprezentată de S. Hautbourg și de S. Cochard-Quesson, avocats,

recurentă,

cealaltă parte din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de B. Stromsky și de L. Flynn, în calitate de agenți,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta, președinte de cameră, și domnii E. Regan, A. Arabadjiev (raportor), C.-G. Fernlund și S. Rodin, judecători,

avocat general: domnul N. Wahl,

grefier: doamna V. Giacobbo-Peyronnel, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 3 decembrie 2015,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 februarie 2016,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: franceza.

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Orange solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 26 februarie 2015, Orange/Comisia (T-385/12, nepublicată, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2015:117), prin care s-a respins cererea sa de anulare a Deciziei 2012/540/UE a Comisiei din 20 decembrie 2011 privind ajutorul de stat C 25/08 (ex NN 23/08) – Reforma modului de finanțare a pensiilor funcționarilor de stat afiliați France Télécom pusă în aplicare de Republica Franceză în favoarea France Télécom (JO 2012, L 279, p. 1, denumită în continuare „decizia în litigiu”).

Istoricul cauzei

- 2 Istoricul cauzei este rezumat la punctele 1-19 din hotărârea atacată după cum urmează:
 - „1 Măsurile care fac obiectul prezentei cauze constau în modificările introduse în 1996 în regimul costurilor suportate de reclamantă, Orange, denumită atunci France Télécom, în ceea ce privește plata pensiilor personalului său care are statutul de funcționar.
 2. Acest regim, care fusese stabilit în 1990, în momentul creării France Télécom ca întreprindere autonomă față de administrația de stat, prin Legea nr. 90-568 din 2 iulie 1990 privind organizarea serviciului public de poștă și telecomunicații (JORF din 8 iulie 1990, p. 8069, denumită în continuare «Legea din 1990»), a fost modificat prin Legea nr. 96-660 din 26 iulie 1996 privind întreprinderea națională France Télécom (JORF din 26 iulie 1996, p. 11398, denumită în continuare «Legea din 1996»). Noul regim a fost impus cu ocazia, pe de o parte, a constituirii France Télécom ca societate pe acțiuni, precum și a cotației la bursă și a deschiderii unei părți din ce în ce mai mari a capitalului său și, pe de altă parte, a deschiderii totale la concurență a piețelor pe care acesta opera, în Franța și în celelalte state membre ale Uniunii Europene.
 - 3 În ceea ce privește responsabilitățile aferente finanțării prestațiilor sociale ale personalului care are statutul de funcționar public, Legea din 1996 a modificat contribuția pe care France Télécom trebuia să o plătească finanțelor publice, potrivit articolului 30 din Legea din 1990, pentru plata și administrarea pensiilor funcționarilor săi, efectuate de stat (denumită în continuare «măsura în litigiu»).
 - 4 Legea din 1990 prevedea că France Télécom era obligată să plătească finanțelor publice, în compensarea plății și a administrării pensiilor alocate funcționarilor săi, suma reținerilor aplicate salariului agentului, a căror cotă era stabilită la articolul L. 61 din Codul pensiilor civile și militare francez, și o contribuție suplimentară care să permită suportarea integrală a costurilor pensiilor acordate și care trebuiau acordate agenților săi pensionați.
 - 5 France Télécom participa de asemenea la regimurile numite de «compensare» și de «supracompensare», prevăzând transferuri care vizau asigurarea echilibrului între regimurile de pensie ale funcționarilor din alte entități publice.
 - 6 Legea din 1996 a modificat contribuția prevăzută la articolul 30 din Legea din 1990 potrivit modalităților descrise în continuare. În primul rând, France Télécom era obligată să plătească reținerile aplicate salariului agentului, al căror quantum rămânea neschimbat în raport cu Legea din 1990. În al doilea rând, aceasta era supusă unei «contribuții angajator cu caracter liberatoriu» care înlocuia contribuția angajator precedentă. Această nouă contribuție era întemeiată pe o «rată de echitate concurențială», ea însăși bazată pe o egalizare a nivelului cotizațiilor sociale și fiscale obligatorii, impuse pe salarii, între France Télécom și celelalte întreprinderi din sectorul telecomunicațiilor care sunt supuse dreptului comun al prestațiilor sociale, având în vedere riscurile comune salariaților de drept privat și funcționarilor de stat și excluzând riscurile care nu

sunt comune salariaților și funcționarilor de stat (în special șomajul și creanțele salariale în caz de reorganizare judiciară sau de lichidare a întreprinderii). În al treilea rând, France Télécom era supusă unei «contribuții forfetare excepționale», care a fost stabilită prin Legea nr. 96-1181 din 31 decembrie 1996 a finanțelor pentru 1997 (JORF din 31 decembrie 1996, p. 19490) la 37,5 miliarde de franci francezi (echivalentul a 5,7 miliarde de euro). Această ultimă contribuție includea, pe de o parte, quantumul provizioanelor anuale (3,6 miliarde de euro) pe care France Télécom le constituise până în 1996 pentru a face față pensiilor viitoare ale funcționarilor prevăzute atunci și, pe de altă parte, o sumă suplimentară (2,1 miliarde de euro).

- 7 În plus, Legea din 1996 a exclus France Télécom din domeniul de aplicare al regimurilor de compensare și de supracompensare.

[...]

- 9 Prin scrisoarea din 20 mai 2008, Comisia a informat Republica Franceză cu privire la decizia sa de a iniția, pentru ajutorul în cauză, procedura prevăzută la articolul 108 alineatul (2) TFUE (denumită în continuare «decizia de inițiere a procedurii»). Republica Franceză și-a prezentat observațiile la 18 iulie 2008.

[...]

- 12 La 20 decembrie 2011, Comisia a adoptat decizia [în litigiu], care declară ajutorul în cauză compatibil cu piața internă în anumite condiții.
- 13 În decizia [în litigiu], Comisia a constatat că măsura în litigiu constituia ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.
- 14 În ceea ce privește în special aprecierea avantajului economic, Comisia a stabilit că măsura în litigiu acorda un avantaj economic France Télécom, întrucât a impus o sarcină nouă și grea pentru stat în ceea ce privește plata și administrarea pensiilor alocate funcționarilor France Télécom, reducând contribuția pe care France Télécom o plătise anterior.
- 15 În această privință, Comisia, pe de o parte, în considerentul (105) al deciziei [în litigiu], a calculat quantumul ajutorului în discuție ca fiind diferența anuală dintre contribuția angajator cu caracter liberatoriu plătită de France Télécom în temeiul Legii din 1996 și contribuțiile pe care le-ar fi plătit în temeiul Legii din 1990 și, pe de altă parte, în considerentul (113) al deciziei [în litigiu] a considerat că plata contribuției forfetare excepționale a redus valoarea ajutorului de care a beneficiat France Télécom.
- 16 Comisia a stabilit de asemenea că măsura în litigiu era selectivă întrucât privea numai France Télécom și că denatura sau amenința să denatureze concurența, întrucât permitea France Télécom să dispună de un bilanț contabil prescurtat, care îi permitea să se dezvolte pe piețele serviciilor de telecomunicații care erau deschise treptat concurenței, în Franța și în alte state membre.
- 17 Comisia a efectuat în continuare o evaluare a compatibilității măsurii în litigiu cu piața internă, în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, și a concluzionat că aceasta nu respecta principiul proporționalității întrucât nu permitea o egalizare a condițiilor de concurență. Potrivit Comisiei, contribuția financiară plătită statului de France Télécom nu era egală cu toate costurile sociale care grevau bugetul concurenților France Télécom.
- 18 Prin urmare, Comisia a stabilit că, pentru a satisface criteriul de conformitate cu interesul comun prevăzut la articolul 107 alineatul (3) TFUE, compatibilitatea ajutorului în cauză cu piața internă necesita calcularea și prelevarea contribuției angajator cu caracter liberatoriu care trebuie plătită

de France Télécom astfel încât să egalizeze nivelurile ansamblului cotizațiilor sociale și fiscale obligatorii, impuse pe salarii, între France Télécom și celelalte întreprinderi din sectorul telecomunicațiilor care sunt supuse dreptului comun al prestațiilor sociale, luând în considerare de asemenea riscurile care nu sunt comune salariaților de drept privat și funcționarilor angajați de France Télécom. Această contribuție trebuia prelevată de la France Télécom începând din ziua în care valoarea contribuției forfetare excepționale, capitalizată la rata de actualizare care rezultă din aplicarea Comunicării Comisiei privind metoda de stabilire a ratelor de referință și de actualizare (JO 1996, C 232, p. 10, denumită în continuare «Comunicarea privind ratele de referință»), ar fi atins valoarea contribuțiilor și a costurilor pe care France Télécom ar fi trebuit să le plătească în temeiul articolului 30 din Legea din 1990.

19 Dispozitivul deciziei [în litigiu] are următorul cuprins:

«Articolul 1

Ajutorul de stat rezultat din reducerea contribuției care trebuie plătită statului pentru plata și administrarea pensiilor alocate funcționarilor France Télécom, în conformitate cu Codul pensiilor civile și militare, în temeiul [Legii din 1996], de modificare a [Legii din 1990], este compatibil cu piața internă, în condițiile prevăzute la articolul 2.

Articolul 2

Contribuția angajator cu caracter liberatoriu, datorată de France Télécom în temeiul articolului 30 litera (c) din [Legea din 1990], este calculată și prelevată astfel încât să egalizeze nivelurile tuturor cotizațiilor sociale și fiscale obligatorii impuse pe salarii între France Télécom și celelalte întreprinderi din sectorul telecomunicațiilor care sunt supuse dreptului comun al prestațiilor sociale.

Pentru a îndeplini această condiție, cel târziu în termen de șapte luni de la notificarea prezentei decizii, Republica Franceză:

- (a) modifică articolul 30 din [Legea din 1990] și textele de reglementare sau alte documente adoptate pentru aplicarea acesteia, astfel încât baza de calcul și prelevarea contribuției angajator cu caracter liberatoriu, datorată de France Télécom, să nu fie limitate numai la riscurile comune salariaților de drept privat și funcționarilor de stat, ci să includă și riscurile care nu sunt comune;
- (b) prelevează de la France Télécom, începând din ziua în care valoarea contribuției excepționale impuse prin [Legea din 1996], capitalizată la rata de actualizare care rezultă din aplicarea [comunicării privind ratele de referință] aplicabilă în speță, egalează valoarea contribuțiilor și a costurilor pe care France Télécom ar fi continuat să le plătească în temeiul articolului 30 din [Legea din 1990] astfel cum a fost adoptată inițial, o contribuție angajator cu caracter liberatoriu calculată după modalitățile precizate la litera (a), luând în considerare riscurile comune și cele care nu sunt comune salariaților de drept privat și funcționarilor de stat.

[...]»

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 3 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 22 august 2012, Orange a formulat o acțiune având ca obiect anularea deciziei în litigiu.
- 4 În susținerea acțiunii formulate, Orange a invocat patru motive, primul dintre acestea fiind întemeiat pe erori de drept și pe erori vădite de apreciere, precum și pe încălcarea obligației de motivare, în măsura în care Comisia a considerat că măsura în litigiu constituia un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.

- 5 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins acțiunea în întregime și a obligat Orange la plata cheltuielilor de judecată.

Concluziile părților

- 6 Orange solicită Curții:
- cu titlu principal, anularea hotărârii atacate și a deciziei în litigiu;
 - cu titlu subsidiar, anularea hotărârii atacate și trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului;
 - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.
- 7 Comisia solicită Curții:
- respingerea recursului și
 - obligarea Orange la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

- 8 Ca urmare a pronunțării Hotărârii Tribunalului din 14 iulie 2016, Germania/Comisia(T-143/12, EU:T:2016:406), Orange a solicitat, prin act depus la grefa Curții la 26 iulie 2016, să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii.
- 9 În susținerea acestei cereri, Orange arată în esență că concluzia la care a ajuns Tribunalul în hotărârea atacată, referitoare la existența unui avantaj economic selectiv, ar fi neconciliabilă cu cea la care s-a ajuns în Hotărârea din 14 iulie 2016 menționată și că considerațiile juridice aferente ar privi în mod direct aprecierea primului și a celui de al doilea motiv ale prezentului recurs.
- 10 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul articolului 83 din Regulamentul de procedură al Curții, aceasta poate oricând să dispună, după ascultarea avocatului general, redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când consideră că nu este suficient lămurită sau atunci când o parte a invocat, după închiderea acestei faze, un fapt nou de natură să aibă o influență decisivă asupra deciziei Curții (Hotărârea din 22 iunie 2016, DK Recycling und Roheisen/Comisia, C-540/14 P, EU:C:2016:469, punctul 28).
- 11 Nu aceasta este situația în speță. Astfel, Curtea, după ascultarea avocatului general, consideră că dispune de toate elementele necesare pentru a se pronunța, iar cauza nu trebuie examinată din perspectiva unui fapt nou de natură să aibă o influență decisivă asupra deciziei sale sau a unui argument care nu a fost dezbătut în fața sa.
- 12 Având în vedere considerațiile care precedă, Curtea apreciază că nu este necesar să dispună redeschiderea fazei orale a procedurii.

Cu privire la recurs

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe erori de drept săvârșite de Tribunal în aprecierea sa privind calificarea drept ajutor de stat a măsurii în litigiu

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe erori de drept săvârșite de Tribunal în aprecierea sa privind existența unui avantaj

– Argumentele părților

- 13 În primul rând, Orange arată că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept considerând, la punctele 42 și 43 din hotărârea atacată, că pretinsul caracter compensatoriu al măsurii în litigiu nu permitea să se înlăture calificarea acesteia drept ajutor de stat pentru motivul că doar în măsura în care o intervenție de stat trebuie considerată a fi o compensație care reprezintă contraprestația serviciilor efectuate în executarea obligațiilor de serviciu public, potrivit criteriilor stabilite de Curte în Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), aceasta nu intră sub incidența articolului 107 alineatul (1) TFUE.
- 14 Astfel, contrar a ceea ce a considerat Tribunalul, Curtea nu ar fi exclus, la punctul 97 din Hotărârea din 9 iunie 2011, Comitato „Venezia vuole vivere” și alții/Comisia (C-71/09 P, C-73/09 P și C-76/09 P, EU:C:2011:368), ca natura compensatorie a altor măsuri decât cele legate de servicii efectuate în executarea obligațiilor de serviciu public să le poată înlătura caracterul de ajutor de stat.
- 15 În al doilea rând, Orange consideră că aprecierea Tribunalului este contrară Hotărârii din 23 martie 2006, Enirisorse (C-237/04, EU:C:2006:197), în care Curtea ar fi statuat că o derogare de la dreptul comun italian nu intra sub incidența noțiunii de ajutor de stat, pentru motivul că o lege care se limitează să evite ca bugetul unei întreprinderi să fie grevat de costuri care într-o situație normală nu ar fi existat nu conferă acestei întreprinderi un avantaj în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.
- 16 Pe de o parte, contrar a ceea ce a considerat Tribunalul la punctele 38-41 din hotărârea atacată, niciun element din Hotărârea din 23 martie 2006, Enirisorse (C-237/04, EU:C:2006:197), nu ar permite să se circumscrie aplicabilitatea acestei jurisprudențe exclusiv la regimurile denumite de „dublă derogare”, și anume la regimurile care, pentru a evita ca bugetul beneficiarului acesteia să fie grevat de costuri care într-o situație normală nu ar fi existat, prevăd o derogare destinată să neutralizeze o derogare precedentă de la regimul de drept comun.
- 17 Pe de altă parte, Orange subliniază că Legea din 1990 a supus France Télécom unei obligații pe care concurenții săi nu trebuiau să o suporte și care constituia astfel o sarcină anormală, în sensul jurisprudenței menționate, pe care Legea din 1996 a remediat-o.
- 18 În al treilea rând, Orange arată că Tribunalul, la punctul 41 din hotărârea atacată, a reținut drept cadru de referință pentru a aprecia existența unui avantaj conferit de Legea din 1996 regimul inițial la care erau supuși funcționarii France Télécom în temeiul Legii din 1990.
- 19 Or, Orange precizează că obiectivul Legii din 1996 era să plaseze France Télécom într-o situație de drept comun în ceea ce privește modul de finanțare a pensiilor funcționarilor de stat afiliați acestei societăți și că, având în vedere acest obiectiv, cadrul de referință care trebuia reținut era cel aplicabil întreprinderilor concurente în ceea ce privește contribuțiile angajator de pensie pentru personalul lor.
- 20 Prin urmare, în opinia Orange, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept confirmând alegerea cadrului de referință reținut de Comisie.

21 Comisia contestă argumentația Orange.

– Aprecierea Curții

- 22 Trebuie arătat de la bun început că Orange indică prin cel de al doilea și prin cel de al treilea argument ale primului aspect al primului motiv, rezumate la punctele 10-15 din prezenta hotărâre, că statul francez nu i-a conferit niciun avantaj economic atunci când a adoptat Legea din 1996. Prin intermediul primului argument al acestui prim aspect, rezumat la punctele 13 și 14 din prezenta hotărâre, societatea menționată susține că, presupunând chiar că respectiva lege ar fi implicat un asemenea avantaj, acesta s-ar fi limitat să compenseze dezavantajul structural existent, în temeiul regimului instituit de Legea din 1990, în raport cu concurenții săi, astfel încât un asemenea avantaj nu putea conduce la constatarea unui ajutor de stat.
- 23 În ceea ce privește argumentația întemeiată pe lipsa unui avantaj economic, Orange arăta în fața Tribunalului că rezultă din Hotărârea din 23 martie 2006, Enirisorse (C-237/04, EU:C:2006:197), că o lege care se limitează să evite ca bugetul unei întreprinderi să fie grevat de costuri care într-o situație normală nu ar fi existat nu conferă acestei întreprinderi un avantaj în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.
- 24 În plus, Orange contesta în fața Tribunalului ca fiind eronată în drept și afectată de erori vădite de apreciere alegerea de către Comisie a cadrului de referință în scopul stabilirii existenței sau a inexistenței unui avantaj economic, și anume regimul care era aplicabil France Télécom în temeiul Legii din 1990, iar nu regimul care era aplicabil întreprinderilor concurente.
- 25 La punctele 38-41 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins argumentația întemeiată pe Hotărârea din 23 martie 2006, Enirisorse (C-237/04, EU:C:2006:197), considerând că această jurisprudență are drept vocație unică să se aplice atunci când în cauză este un regim de „dublă derogare”, și anume un regim care, pentru a evita ca bugetul beneficiarului acesteia să fie grevat de costuri care într-o situație normală nu ar fi existat, prevede o derogare destinată să neutralizeze o derogare precedentă de la regimul de drept comun, situație care nu s-ar fi regăsit în speță.
- 26 Or, această apreciere nu este afectată de erorile de drept pe care Orange le invocă prin intermediul celui de al doilea argument al prezentului aspect.
- 27 În această privință, este necesar să se arate că, la punctele 46-48 din Hotărârea din 23 martie 2006, Enirisorse (C-237/04, EU:C:2006:197), Curtea a statuat că nu poate fi considerată drept avantaj în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE o reglementare națională care nu oferă un avantaj nici acționarilor unei societăți, nici înseși societății menționate, în măsura în care se limitează să evite ca bugetul unei întreprinderi să fie grevat de costuri care într-o situație normală nu ar fi existat, această reglementare limitându-se astfel să încadreze o posibilitate excepțională, fără să vizeze diminuarea unor costuri pe care aceeași societate ar fi trebuit să le suporte în mod normal.
- 28 Trebuie subliniat, așa cum a arătat avocatul general la punctul 42 din concluzii, că situația aflată la originea Hotărârii din 23 martie 2006, Enirisorse (C-237/04, EU:C:2006:197), avea drept particularitate faptul că privea o măsură națională care a avut drept efect neutralizarea efectelor unui regim derogatoriu de la regimul de drept comun.
- 29 Or, în speță, Tribunalul a constatat, prin aprecierea suverană a faptelor efectuată la punctul 41 din hotărârea atacată, că regimul de pensionare a funcționarilor France Télécom era distinct din punct de vedere juridic și net separat de regimul aplicabil salariaților de drept privat. Instanța menționată a dedus că acest din urmă regim nu era regimul aplicabil în mod normal funcționarilor France Télécom, astfel încât Legea din 1996 nu eliminase costuri anormale care grevau bugetul acestei întreprinderi și nici nu efectuase o revenire la regimul normal.

- 30 În asemenea condiții, Tribunalul a statuat fără a săvârși o eroare de drept, la punctul 41 din hotărârea atacată, că „nu [era] posibil să se concluzioneze, astfel cum [a procedat] reclamanta, că măsura în litigiu urmărește să evite supunerea France Télécom unor costuri care într-o situație normală [nu ar fi trebuit] să greveze bugetul acesteia în sensul Hotărârii [din 23 martie 2006, Enirisorse (C-237/04, EU:C:2006:197)]”.
- 31 În consecință, al doilea argument al prezentului aspect trebuie înlăturat ca fiind neîntemeiat.
- 32 În ceea ce privește al treilea argument al primului aspect, referitor la alegerea cadrului de referință, este necesar să se arate că Tribunalul a considerat, la punctul 37 din hotărârea atacată, că, reducând costurile sociale instituite în temeiul Legii din 1990, Legea din 1996 a generat în principiu un avantaj pentru France Télécom.
- 33 În plus, și așa cum s-a amintit la punctul 29 din prezenta hotărâre, la punctul 41 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că sistemul de pensii al funcționarilor rezultă dintr-un regim distinct din punct de vedere juridic și net separat de regimul aplicabil salariaților de drept privat, cum sunt salariații concurenților France Télécom, și că Legea din 1990 nu instituiseră un regim derogatoriu, cotizațiile privind pensiile funcționarilor nefiind supuse anterior regimului comun al contribuțiilor pentru pensie.
- 34 Procedând în acest fel, Tribunalul a înlăturat argumentația Orange potrivit căreia Comisia reținuse, pentru a stabili existența sau inexistența unui avantaj economic, un cadru de referință eronat.
- 35 Or, prin cel de al treilea argument al prezentului aspect, rezumat la punctele 18-20 din prezenta hotărâre, Orange nu contestă, după cum a arătat în mod întemeiat Comisia, aprecierea care figurează la punctul 37 din hotărârea atacată și se limitează să reproșeze Tribunalului că a omis să ia în considerare, în scopul identificării cadrului de referință corect, obiectivele urmărite de statul francez atunci când a adoptat Legea din 1996.
- 36 Astfel, Orange susține în esență că Legea din 1996 avea drept obiectiv să restabilească condițiile de drept comun în ceea ce privește modul de finanțare a pensiilor funcționarilor de stat afiliați France Télécom și să plaseze în acest mod societatea într-o situație identică cu cea a concurenților săi. Prin urmare, și având în vedere obiectivele urmărite de Legea din 1996, situația „tip” care trebuie reținută pentru a stabili dacă aceasta din urmă suprimase costuri normale sau anormale ar fi cea a unui operator privat.
- 37 Prin urmare, argumentația Orange nu permite Curții să verifice dacă, atunci când a respins obiecția acestei societăți referitoare la alegerea eronată de către Comisie a cadrului de referință, Tribunalul a săvârșit alte erori de drept decât cea întemeiată pe omisiunea de a lua în considerare obiectivele urmărite de statul francez.
- 38 Or, în această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, articolul 107 alineatul (1) TFUE nu face distincție în funcție de cauzele sau de obiectivele intervențiilor statului, însă le definește în funcție de efecte (Hotărârea din 9 iunie 2011, Comitato „Venezia vuole vivere” și alții/Comisia, C-71/09 P, C-73/09 P și C-76/09 P, EU:C:2011:368, punctul 94, precum și jurisprudența citată).
- 39 În consecință, al treilea argument al prezentului aspect trebuie înlăturat ca fiind vădit neîntemeiat.
- 40 În ceea ce privește primul argument al primului aspect, referitor la compensarea unui dezavantaj structural, Orange se sprijinea în primă instanță pe Hotărârea Tribunalului din 16 martie 2004, Danske Busvognmænd/Comisia (T-157/01, EU:T:2004:76), și pe Hotărârea Tribunalului din 28 noiembrie 2008, Hotel Cipriani și alții/Comisia (T-254/00, T-270/00 și T-277/00, EU:T:2008:537), pentru a susține că nu constituie un ajutor de stat un avantaj care suprimă costuri suplimentare rezultând dintr-un regim

derogatoriu care nu se aplică întreprinderilor concurente. Astfel, în opinia acesteia, compensarea unui dezavantaj structural permite să se înlătore calificarea drept ajutor de stat în anumite situații specifice, altele decât simplul caz al serviciilor de interes economic general.

- 41 La punctele 42 și 43 din hotărârea atacată, Tribunalul a înlăturat această argumentație considerând că, presupunându-se chiar că este dovedit, caracterul compensatoriu al diminuării costurilor care a fost acordată în speță nu ar permite să se înlătore calificarea acestei măsuri drept «ajutor de stat».
- 42 În această privință, Tribunalul a apreciat că reiese din jurisprudența Curții, în special din cuprinsul punctelor 90-92 din Hotărârea din 9 iunie 2011, *Comitato „Venezia vuole vivere” și alții/Comisia* (C-71/09 P, C-73/09 P și C-76/09 P, EU:C:2011:368), că doar în măsura în care o intervenție a statului trebuie considerată a fi o compensație care reprezintă contraprestația serviciilor efectuate de întreprinderile care prestează un serviciu de interes economic general în executarea obligațiilor de serviciu public, potrivit criteriilor stabilite de Hotărârea din 24 iulie 2003, *Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415), această intervenție nu intră sub incidența articolului 107 alineatul (1) TFUE.
- 43 Or, aceste aprecieri nu sunt afectate de eroarea de drept pe care Orange o invocă prin intermediul primului argument al prezentului aspect.
- 44 Astfel, trebuie să se constate că, până în prezent, singura situație recunoscută de jurisprudența Curții în care constatarea acordării unui avantaj economic nu presupune calificarea măsurii în cauză drept ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE este cea a unei intervenții a statului reprezentând contraprestația serviciilor furnizate de întreprinderile care prestează un serviciu de interes economic general în executarea obligațiilor de serviciu public, potrivit criteriilor stabilite de Hotărârea din 24 iulie 2003, *Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415).
- 45 Prin urmare, Tribunalul a considerat în mod întemeiat că Orange nu putea în speță să extragă un argument valabil din hotărârea Tribunalului citată la punctul 40 din prezenta hotărâre pentru a dovedi că respectiva compensare a unui dezavantaj structural ar permite să se înlătore calificarea drept ajutor de stat.
- 46 În consecință, primul argument al prezentului aspect trebuie înlăturat ca fiind neîntemeiat.
- 47 Având în vedere considerațiile care precedă, primul aspect al primului motiv trebuie înlăturat.

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe erori de drept săvârșite de Tribunal în aprecierea sa privind caracterul selectiv al măsurii în litigiu

– Argumentele părților

- 48 Orange consideră că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat, la punctele 52 și 53 din hotărârea atacată, că măsura în litigiu este selectivă ca urmare a faptului că se referă doar la Orange.
- 49 În opinia sa, o măsură individuală este selectivă numai dacă favorizează o întreprindere specifică în raport cu alte întreprinderi care se află într-o situație juridică și de fapt comparabilă. Orange invocă în această privință Hotărârea din 29 martie 2012, *3M Italia* (C-417/10, EU:C:2012:184, punctul 40), și Hotărârea din 16 aprilie 2015, *Trapeza Eurobank Ergasias* (C-690/13, EU:C:2015:235, punctul 28).

- 50 Astfel, având în vedere că selectivitatea unei măsuri implică o distribuire inegală a avantajelor între întreprinderile care se află într-o situație juridică și de fapt comparabilă, nicio apreciere nu ar putea fi efectuată fără compararea cu operatorii care se află într-o asemenea situație.
- 51 Or, întrucât Comisia a concluzionat că nu existau alte întreprinderi susceptibile să intre în cadrul de referință definit de aceasta, Orange consideră că Tribunalul nu se putea limita să prezume că criteriul de selectivitate era îndeplinit ținând seama de caracterul ad-hoc al măsurii în litigiu.
- 52 Comisia contestă argumentația Orange.

– Aprecierea Curții

- 53 La punctele 52 și 53 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că Legea din 1996 se referea doar la France Télécom și a considerat că, prin urmare, aceasta era selectivă. Potrivit Tribunalului, criteriul comparării beneficiarului cu alți operatori care se află într-o situație juridică și de fapt comparabilă din perspectiva obiectivului urmărit de măsură își află originea și justificarea în cadrul aprecierii caracterului selectiv al unor măsuri de aplicare potențial generală și nu ar fi, așadar, relevant atunci când este vorba, precum în speță, despre aprecierea caracterului selectiv al unei măsuri ad-hoc, care nu privește decât o singură întreprindere și care vizează să modifice anumite constrângeri concurențiale care îi sunt specifice.
- 54 Întrucât aceste aprecieri sunt, după cum a arătat avocatul general la punctele 66-72 din concluzii, conforme jurisprudenței Curții în materie (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iunie 2015, Comisia/MOL, C-15/14 P, EU:C:2015:362, punctul 60), ele nu sunt afectate de nicio eroare de drept, astfel încât prezentul aspect trebuie înlăturat ca fiind neîntemeiat.

Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe erori de drept săvârșite de Tribunal în aprecierea sa privind criteriul afectării concurenței

– Argumentele părților

- 55 Orange reproșează Tribunalului că a săvârșit o eroare de drept și că nu și-a îndeplinit obligația de motivare atunci când a considerat, la punctele 63 și 64 din hotărârea atacată, că criteriul afectării concurenței era îndeplinit din moment ce resursele financiare eliberate de măsura în litigiu ar fi putut favoriza dezvoltarea activităților Orange pe piețe nou-deschise concurenței și această societate recunoscuse ea însăși că respectiva măsură fusese indispensabilă pentru a-i permite să participe la dezvoltarea concurenței.
- 56 În opinia Orange, deși aceste două elemente erau susceptibile să dovedească faptul că măsura în litigiu, întrucât asigura o concurență prin merite, avusese un impact pozitiv asupra concurenței, ele nu erau suficiente pentru a permite Tribunalului să concluzioneze că măsura menționată era într-adevăr aptă să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența.
- 57 Dacă Tribunalul ar fi procedat la un control integral al aprecierilor efectuate de Comisie pentru a considera că criteriul afectării concurenței era îndeplinit, acesta ar fi putut constata că existența unui asemenea efect anticoncurențial nu a fost dovedită în mod valabil, din moment ce cadrul de referință definit nu se referea decât la Orange, iar Comisia recunoscuse că măsura în litigiu era necesară pentru a asigura o concurență prin merite pe o piață în curs de deschidere către concurență.
- 58 Comisia contestă argumentația Orange.

– Aprecierea Curții

- 59 La punctele 63 și 64 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins argumentația Orange rezumată la punctul 57 din prezenta hotărâre considerând mai întâi că resursele financiare eliberate de măsura în litigiu au putut favoriza dezvoltarea activităților France Télécom pe piețe nou-deschise concurenței, în Franța și în alte state membre.
- 60 În continuare, Tribunalul a arătat că însăși Orange a recunoscut că măsura în litigiu a avut un impact important asupra concurenței, întrucât aceasta era indispensabilă pentru a-i permite să participe la dezvoltarea concurenței.
- 61 În sfârșit, Tribunalul a considerat că faptul că măsura în litigiu a fost sau nu a fost necesară pentru a permite France Télécom să facă față pretinsului său handicap concurențial nu ținea de aplicarea condiției privind denaturarea concurenței, ci mai degrabă de cea privind avantajul, și că acest fapt fusese examinat în contextul primului aspect al primului motiv invocat în primă instanță.
- 62 Prin urmare, pe de o parte, așa cum a arătat avocatul general la punctul 75 din concluzii, hotărârea atacată expune în mod clar motivele pentru care Tribunalul a confirmat aprecierea Comisiei referitoare la criteriul denaturării concurenței.
- 63 Întrucât motivarea reținută permite astfel, conform jurisprudenței constante a Curții, persoanelor interesate să cunoască motivele pe care s-a întemeiat Tribunalul și Curții să dispună de elemente suficiente pentru a-și exercita controlul în cadrul unui recurs, critica întemeiată pe motivarea insuficientă a hotărârii atacate trebuie respinsă.
- 64 Pe de altă parte, trebuie amintit că Comisia nu este obligată să dovedească existența unei incidente reale a ajutoarelor asupra schimburilor comerciale dintre statele membre și o denaturare efectivă a concurenței, ci numai să examineze dacă aceste ajutoare sunt susceptibile să afecteze schimburile amintite și să denatureze concurența (Hotărârea din 8 septembrie 2011, Comisia/Țările de Jos, C-279/08 P, EU:C:2011:551, punctul 131 și jurisprudența citată).
- 65 În această privință, împrejurarea că un sector economic a făcut obiectul unei liberalizări la nivelul Uniunii este de natură să caracterizeze un efect real sau potențial al ajutoarelor asupra concurenței, precum și efectul acestora asupra schimburilor comerciale dintre statele membre (Hotărârea din 30 aprilie 2009, Comisia/Italia și Wam, C-494/06 P, EU:C:2009:272, punctul 53, precum și jurisprudența citată).
- 66 Când privește condiția privind denaturarea concurenței, trebuie subliniat că ajutoarele care au drept scop să degrezeze o întreprindere de costurile pe care aceasta ar fi trebuit să le suporte în mod normal în cadrul administrării sale curente sau al activităților sale obișnuite denaturează în principiu condițiile privind concurența (Hotărârea din 30 aprilie 2009, Comisia/Italia și Wam, C-494/06 P, EU:C:2009:272, punctul 54, precum și jurisprudența citată).
- 67 În speță, Tribunalul a arătat, la punctul 61 din hotărârea atacată, că reiese din cuprinsul considerentelor (114)-(116) ale deciziei în litigiu că Legea din 1996 a permis și permite Orange să dispună de resurse financiare semnificative pentru a opera pe piețele în care își exercită activitatea, că piețele de servicii de telecomunicații pe care opera și operează Orange pe întregul teritoriu în Franța și în alte state membre au fost deschise treptat concurenței și că aceste două elemente i-au permis să se dezvolte mai ușor pe piețele altor state membre nou-deschise concurenței.
- 68 Or, în lumina acestor constatări, necontestate de Orange, Tribunalul putea fără a săvârși o eroare de drept să confirme aprecierea Comisiei potrivit căreia măsura în litigiu era susceptibilă să denatureze concurența.

- 69 Având în vedere considerațiile care precedă, al treilea aspect al primului motiv și, prin urmare, acest motiv în ansamblul său trebuie înlăturate.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe erori de drept săvârșite de Tribunal în aprecierea sa privind compatibilitatea cu piața internă a măsurii în litigiu

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe o denaturare a faptelor și pe încălcarea obligației de motivare, săvârșite de Tribunal în aprecierea sa privind finalitatea contribuției forfetare excepționale

– Argumentele părților

- 70 Orange susține că Tribunalul a denaturat faptele care i-au fost prezentate și a încălcat obligația de motivare atunci când a considerat, la punctele 93 și 94 din hotărârea atacată, că modul de redactare a Legii din 1996 nu se opune interpretării Comisiei potrivit căreia contribuția forfetară excepțională nu constituia un cost social, ci urmarea alte obiective, și că, prin urmare, Comisia nu săvârșise o eroare de drept prin faptul că a estimat că neluarea în considerare a riscurilor care nu sunt comune în contribuția angajator cu caracter liberatoriu nu putea fi compensată de contribuția menționată.
- 71 Astfel, contrar afirmației Tribunalului, contribuția forfetară excepțională ar fi un cost social pentru Orange, întrucât modul de redactare a articolului 30 din Legea din 1996 prevede că aceasta este plătită „în compensare pentru plata și administrarea de către stat a pensiilor alocate personalului funcționar al acesteia”.
- 72 Comisia contestă argumentația Orange.

– Aprecierea Curții

- 73 La punctele 93 și 94 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că modul de redactare a Legii din 1996 nu se opune interpretării Comisiei potrivit căreia contribuția forfetară excepțională nu constituie un cost social precum contribuția angajator cu caracter liberatoriu, ci urmarea alte obiective, și a dedus de aici că Comisia nu săvârșise o eroare de drept și nici nu depășise limitele marjei sale de apreciere estimând că neluarea în considerare a riscurilor care nu sunt comune în contribuția angajator cu caracter liberatoriu nu putea fi compensată de contribuția forfetară excepțională.
- 74 Această apreciere se întemeiază pe constatarea, care figurează la punctul 92 din hotărârea menționată, potrivit căreia „reiese din coroborarea literelor c) și d) ale articolului 30 din Legea din 1990, astfel cum a fost modificată prin Legea din 1996, că contribuția angajator cu caracter liberatoriu era concepută pentru a «egaliza nivelurile cotizațiilor sociale și fiscale obligatorii impuse pe salarii» între France Télécom și concurenții săi, în timp ce aceleași dispoziții nu conțineau nicio prevedere în ceea ce privește finalitatea contribuției forfetare excepționale”.
- 75 Prin urmare, pe de o parte, după cum a arătat avocatul general la punctul 86 din concluzii, hotărârea atacată expune în mod clar motivele pentru care Tribunalul a respins argumentele Orange.
- 76 Întrucât motivarea reținută permite, așadar, conform jurisprudenței constante a Curții, persoanelor interesate să cunoască motivele pe care s-a întemeiat Tribunalul și Curții să dispună de elemente suficiente pentru a-și exercita controlul în cadrul unui recurs, critica întemeiată pe motivarea insuficientă a hotărârii atacate trebuie respinsă.

- 77 Pe de altă parte, așa cum a arătat avocatul general la punctul 85 din concluzii, argumentul rezumat la punctul 71 din prezenta hotărâre nu este de natură să infirme constatarea care figurează la punctul 92 din hotărârea atacată. În aceste condiții, trebuie să se constate că pretinsa denaturare nu rezultă în mod evident din înscrisurile din dosar și că deci, prin argumentația sa, Orange invită în realitate Curtea să efectueze o nouă apreciere a faptelor și a probelor, ceea ce nu intră în competența acesteia din urmă.
- 78 Prin urmare, argumentul întemeiat pe o denaturare a Legii din 1996 trebuie înlăturat ca fiind vădit neîntemeiat.
- 79 În consecință, primul aspect trebuie înlăturat ca fiind lipsit de orice temei.

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe încălcarea obligației de motivare săvârșită de Tribunal în aprecierea sa privind „precedentul La Poste”

– Argumentele părților

- 80 Prin intermediul celui de al doilea aspect, Orange arată că Tribunalul a încălcat obligația de motivare prin faptul că s-a limitat, la punctele 99-101 din hotărârea atacată, să reia aprecierile Comisiei, fără să analizeze argumentele prezentate de Orange pentru a dovedi că aceste aprecieri erau eronate. În plus, Tribunalul nu ar fi examinat celelalte argumente prezentate de Orange prin care urmărea să se dovedească faptul că nu exista un temei pentru care Comisia să trateze în mod diferit reforma pensiilor funcționarilor afiliați France Télécom și pe cea a pensiilor funcționarilor afiliați La Poste.
- 81 Comisia contestă argumentația Orange.

– Aprecierea Curții

- 82 În această privință, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 90-93 din concluzii, considerațiile expuse de Tribunal la punctele 99-101 din hotărârea atacată au fost prezentate doar cu titlu suplimentar. Prin urmare, argumentația Orange în recurs este inoperantă din moment ce, presupunând chiar că ar fi întemeiată, nu poate antrena anularea hotărârii atacate.
- 83 În consecință, al doilea aspect al celui de al doilea motiv și, prin urmare, acest motiv în totalitate trebuie înlăturate ca fiind lipsite de orice temei.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe erori de drept săvârșite de Tribunal în aprecierea sa privind perioada în care ajutorul este neutralizat de contribuția forfetară excepțională

Argumentele părților

- 84 Orange consideră că Tribunalul a denaturat faptele și a operat o substituie de motive atunci când a apreciat, la punctele 107 și 108 din hotărârea atacată, că eliminarea costurilor de compensare și de supracompensare făcea parte din ajutorul definit la articolul 1 din decizia în litigiu, în pofida faptului că, în considerentul (119) al acestei decizii, Comisia s-a limitat să concluzioneze că acest ajutor consta în diminuarea contribuției pe care o constituie contribuția angajator, fără a menționa costurile de compensare și de supracompensare.

- 85 Orange adaugă că respectivele costuri de compensare și de supracompensare sunt în mod normal doar în sarcina caselor de pensii, iar nu în mod direct în sarcina întreprinderilor. Prin urmare, niciun element nu ar fi permis Tribunalului să considere că regimul instituit de Legea din 1990 constituia costuri normale și că, în consecință, Legea din 1996 ar fi liberat întreprinderea de costuri care grevau în mod normal bugetul său.
- 86 Comisia contestă argumentația Orange.

Aprecierea Curții

- 87 La punctul 107 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat „că, în mod regretabil, considerentul (119) al deciziei [în litigiu], care conține concluzia cu privire la existența unui ajutor în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, se limitează să indice că ajutorul constă în diminuarea «contribuției pe care o constituie contribuția angajator» fără să menționeze costurile de compensare și de supracompensare”.
- 88 La punctul 108 din hotărârea menționată, acesta a considerat că totuși „trebuie să se constate că reiese atât din contextul deciziei [în litigiu], cât și din articolul 1 din aceasta că ajutorul constă, potrivit Comisiei, în diminuarea contribuției plătite anterior de reclamantă, ceea ce include în mod necesar toate costurile suportate de aceasta din urmă înainte de intrarea în vigoare a măsurii în litigiu”.
- 89 Această apreciere s-a întemeiat în special pe următoarele considerații, cuprinse la punctele 104-106 din hotărârea atacată:
- „104 În speță, este necesar să se constate că ajutorul de stat este definit, la articolul 1 din decizia [în litigiu], ca fiind cel «care rezultă din reducerea contribuției care trebuie plătită statului pentru plata și administrarea pensiilor alocate funcționarilor France Télécom, în conformitate cu Codul pensiilor civile și militare, în temeiul [Legii din 1996] de modificare a [Legii din 1990]».
- 105 În considerentul (105) al deciziei [în litigiu], Comisia arată că valoarea ajutorului în cauză poate fi calculată «prin diferența anuală între contribuția pe care o constituie contribuția liberatorie angajator plătită de France Télécom statului francez și contribuțiile pe care le-ar fi plătit în temeiul [L]egii din 1990, indicate în tabelul 1, dacă aceasta ar fi rămas neschimbată, minus valoarea cotizației forfetare plătite în 1997». Or, reiese din tabelul nr. 1 care figurează în considerentul (18) al deciziei [în litigiu] că costurile de compensare și de supracompensare sunt incluse în contribuțiile plătite de reclamantă statului în perioada 1991-1996.
- 106 Comisia a indicat, așadar, că respectivele costuri de compensare și de supracompensare erau cuprinse în calculul contribuției plătite în temeiul Legii din 1990 și că ajutorul de stat era definit și calculat ca reducerea acestei contribuții efectuată de Legea din 1996.”
- 90 Prin urmare, trebuie să se constate că, raționând astfel, Tribunalul nu a substituit în niciun caz propriile motive celor care figurează în decizia în litigiu, ci s-a limitat să interpreteze decizia menționată în lumina propriului conținut al acesteia. În plus, contrar celor pretinse de Orange, respectiva interpretare reflectă în mod fidel incoerențele deciziei menționate fără să le denatureze.
- 91 În consecință, al treilea motiv trebuie înlăturat ca fiind lipsit de orice temei.
- 92 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, recursul trebuie respins.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 93 Conform articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.

- 94 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din același Regulament de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- 95 Orange a căzut în pretenții și, întrucât Comisia a solicitat obligarea ei la plata cheltuielilor de judecată, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

- 1) Respinge recursul.**
- 2) Obligă Orange la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături